

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Agentura
pro sociální začleňování

Realizováno v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu
CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.

Situační analýza Osoblažska

Analýza sociálního vyloučení na území
vybraných obcí regionu

Zpracoval: Výzkumný tým Agentury pro sociální
začleňování

Květen 2019

Obsah

Cíle situační analýzy	1
Standardy výzkumné práce Agentury pro sociální začleňování	1
Základní terminologie	2
Agentura pro sociální začleňování	2
Sociální vyloučení	2
Metodologie.....	3
Průběh dosavadní spolupráce Osoblažska s ASZ.....	5
Historický kontext	6
Sociodemografická charakteristika Osoblažska.....	7
Sociální vyloučení v kontextu města.....	11
Vyloučené lokality na území Osoblažska	13
Bydlení v obecních bytech.....	18
Problematika zaměstnanosti	20
Sociální podnikání	21
Současný stav	22
Bezpečnost	25
Preventivní opatření.....	28
Sociální služby	29
Zadluženost.....	32
Dluhy občanů vůči obcím.....	33
Seznam obrázků	35
Seznam grafů.....	36
Seznam tabulek.....	37
Příloha č. 1. Typologie vyloučených lokalit Osoblažska (dle metodiky ASZ).....	38
Použitá literatura a prameny:.....	39
Analýzy a strategie	39
Další:	40

Seznam zkratek

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, Úřad vlády ČR

APK – Asistenti prevence kriminality

ESIF - Evropských strukturálních a investičních fondů

KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

LP – Lokální partnerství

NZDM – Nizkoprahové zařízení pro děti a mládež

OÚ – Obecní úřad

OZKSV - Oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení

PČ – Přestupková činnost

PČR – Policie České republiky

POÚ – Pověřený obecní úřad (obec II. Typu)

PPK – Plán prevence kriminality

SAS – Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

SPSZ – Strategický plán sociálního začleňování

SSP – Dávky státní sociální podpory

SVL – Sociálně vyloučená lokalita

MěÚ – Městský úřad

MP – Městská policie

ORP – Obce s rozšířenou působností

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

OOP – Obvodní oddělení Policie ČR

TČ – Trestná činnost

Cíle situační analýzy

Situační analýza podává přehled o spolupráci vybraných obcí v působnosti pověřeného obecního úřadu (POÚ) Osoblaha s Agenturou pro sociální začleňování (dále také ASZ nebo Agentura), která je jedním z odborů Úřadu vlády ČR. Konkrétně se jedná o obce Dívčí Hrad, Hlinka, Osoblaha a Slezské Pavlovice, které budeme dále v textu označovat souhrnně jako Osoblažsko. Osoblažsko začalo spolupracovat s ASZ v roce 2013, kdy na základě uzavření *Memoranda o spolupráci* mezi Agenturou a pověřenými zástupci regionu, vzniklo tzv. *Lokálního partnerství*. Jde o základní platformu spolupráce obcí, Agentury a dalších partnerů, kteří se v rámci tematicky zaměřených pracovních skupin setkávají při přípravě a zavádění SPSZ a společně připravují a realizují politiku, strategii a konkrétní projekty pro podporu sociálního začleňování v obci.

Cílem situační analýzy je popsat vývoj situace v tematických oblastech, které byly řešeny v rámci Strategického plánu sociálního začleňování (SPSZ) i dalších etap spolupráce a rovněž vytvořit podklady pro revizi SPSZ v dalším období. Deskripce aktuální situace umožňuje srovnání výchozího stavu sociálního vyloučení (popsaných ve vstupní analýze, resp. analytické části SPSZ) se stavem při ukončení intenzivní, později dílčí podpory ASZ v rámci několikaleté intervence.

Při zpracovávání Situační analýzy byly využity zejména již existující analytické dokumenty (podrobněji viz kapitola *Metodologie*), základní metodu představovala sekundární analýza dat, neboli **desk research**. Tento postup umožňuje využít výstup pro další analytickou práci ASZ i jako podklad pro evaluaci intervence Agentury v dané lokalitě.

Standardy výzkumné práce Agentury pro sociální začleňování

Výzkumníci ASZ ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno longitudinálním šetřením na místě, pečlivým výběrem (rekrutací) respondentů, užitím vhodných nástrojů výzkumu i za pomoci přímých citací. Omezená časová dotace a hlavní užitá metoda *desk research*, zvolená z důvodů co nejmenšího zatížení lokalit dalšími výzkumnými šetřeními, dohromady s náročností místního prostředí měla vliv na šíři a objem předkládaných dat.

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením prepisů rozhovorů až po kódování sebraných dat (tzv. clustering). Při kódování výzkumníci ASZ redukuje velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek (clusterů) na základě souvislosti (podobnosti či odlišnosti).

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí i Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů,

svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

Základní terminologie

Kapitola popisuje některé základní termíny a konceptuální východiska užívaná na dalších stranách dokumentu.

Agentura pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR. Agentura funguje od roku 2008 a je vládním nástrojem na podporu obcím, které řeší problematiku sociálního vyloučení.

- pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy.
- propojuje přitom místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také nestátní neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce České republiky, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.
- spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci. Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) je nástrojem pomoci obcím a svazkům obcí při sociálním začleňování sociálně vyloučených obyvatel z prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) za místní podpory Agentury pro sociální začleňování. V rámci tohoto přístupu mohou obce koordinovaně čerpat prostředky ze tří operačních programů. Podmínkou čerpání je vypracování strategického plánu sociálního začleňování, který obcím a městům Agentura pomáhá zpracovat.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s

několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL) nebo o oblasti se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení (OZKSV). V dokumentu jsou záměrně užívány oba pojmy, a to především z důvodů jejich použití v původních zdrojích, na které se tento text odkazuje. Pakliže autoři, kteří jsou zde citováni, užívají ve své práci pojem sociálně vyloučená lokalita, tak i zde se v kontextu jejich práce tento termín objevuje. Rozdíl mezi pojmy sociálně vyloučená lokalita a oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení se odehrává především v konceptuální rovině. Původně homogenní charakter sociálně vyloučených lokalit se během let mění ve více neohraničenou, heterogenní a nespojitou oblast, kde nežijí pouze sociálně vyloučení podle např. etnického klíče, kde však ale stále dochází ke kumulaci negativních socio-ekonomických a dalších faktorů. Pro tyto oblasti používáme termín oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení.

Tyto lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

Metodologie

Hlavní metodou zpracování situační analýzy byl **desk research**, tedy sekundární analýza dostupných analytických zdrojů. Doplnkovou metodou byly i individuální polostrukturované rozhovory s institucionálními aktéry a krátkodobé terénní screeniny sociálně vyloučených lokalit na místě. V rámci **desk research**, jsme kromě veřejně dostupných internetových zdrojů a mediálních výstupů, pracovali převážně s následujícími vybranými dokumenty:

Název dokumentu	Vydavatel (autor)	Rok vydání
Analytická část: Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro období 2014 - 2020	MAS Krnovsko	2016
Analýza potřeb poskytovatelů sociálních služeb Osoblažska	Osoblažský cech z. s./Obec Osoblaha	2018
Analýza potřeb zadavatelů na Osoblažsku	Osoblažský cech z. s./Obec Osoblaha	2018
Karta lokality OPZ RCV Osoblažsko (interní materiál ASZ)	ASZ	2018
Lokální strategie ekonomického a sociálního rozvoje a sociálního začleňování na Osoblažsku v letech 2014 - 2020	Obec Osoblaha, Dívčí Hrad, Slezské Pavlovice, Hlinka	2014
Plán prevence kriminality regionu Osoblažsko 2017 - 2021	Obec Osoblaha	2017
Sociodemografická analýza obcí Osoblažska	Osoblažský cech z. s./Obec Osoblaha	2018
Situační analýza socioekonomického rozvoje Osoblažska	Slezská Univerzita v Opavě. Fakulta veřejných politik	2013
Strategický plán sociálního začleňování. Osoblažsko 2015 - 2018	LP obcí Osoblažska/ASZ	2015

Tabulka 1 - Seznam použitých dokumentů

Průběh dosavadní spolupráce Osoblažska s ASZ

Osoblažsko vstoupilo do spolupráce s ASZ v první polovině roku 2013, v rámci 1. vlny náboru obcí. Na základě memoranda o spolupráci vzniklo tzv. *Lokální partnerství pro socioekonomický rozvoj*, rozdělené dle zaměření jeho členů do pracovních skupin *bydlení, zaměstnanost a ekonomický rozvoj, prevence kriminality, vzdělávání a rozvoj sociálních služeb*. Činnost Lokálního partnerství (dále jen LP) navázala jak na existující síť partnerů *Střednědobého plánování sociálních služeb*, tak i na v regionu diskutované záměry o potřebě rozvoje sociálního podnikání. Na popud LP byl také sestaven *Plán prevence kriminality regionu Osoblažsko 2013 – 2016* a paralelně vznikl i stěžejní analytický materiál - *Situační analýza socioekonomického rozvoje Osoblažska*. Jak už název zmíněného dokumentu napovídá, členové LP se rozhodly od začátku pojmout spolupráci s ASZ jako příležitost pro nastartování širšího společenského a ekonomického rozvoje regionu, který se již několik desetiletí potýká s výraznými strukturálními problémy, případně je celý považován za sociálně vyloučený. Na základě analýzy byly následně vypracovány klíčové strategické dokumenty *Lokální strategie ekonomického a sociálního rozvoje a sociálního začleňování na Osoblažsku v letech 2014 – 2020* a o rok později (kdy Osoblažsko vstoupilo do tzv. Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám KPSLV) také *Strategický plán sociálního začleňování Osoblažsko 2015 – 2018*, obsahující konkrétní návrhy opatření a projektů připravených k realizaci. Osoblažsko fungovalo v režimu intenzivní podpory (KPSLV) do poloviny roku 2016, následně se spolupráce rozvolnila a pokračovala již jen ve formě vzdálené dílčí podpory. Od konce června 2017 se pak koordinace činnosti LP omezila pouze na dílčí konzultace. Činnost lokálního partnerství následně převzala tzv. *řídící skupina* a vybrané pracovní skupiny v současné době fungují v rámci tvorby *Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb*. Za významné a dlouhodobé dopady společného úsilí členů Lokálního partnerství a Agentury pro sociální začleňování je možné považovat například vznik *Osoblažského cechu* a s tím související rozvoj sociálního podnikání v regionu, dále úspěšný projekt *Sociální začleňování osob na Osoblažsku a zvýšení jejich úspěchu na otevřeném trhu práce*, zaměřený na zaměstnávání znevýhodněných osob, zřízení pozice Asistentů prevence kriminality v obcích Dívčí Hrad, Hlinka a Osoblaha, rozvoj některých projektů na sociální služby, ale obecně i fungující síť partnerů a systematickou koordinaci jejich vzájemné činnosti.

V rámci tvorby Strategického plánu sociálního začleňování se členové LP shodli na potřebě společné vize toho, jak by měl region vypadat za deset společného úsilí o změnu. Následně ji do dokumentu kodifikovali pod názvem *Vize Osoblažsko za 10 let* v následujícím znění: „*Na Osoblažsku budou vznikat nové pracovní příležitosti pro místní obyvatele, které budou založeny na lokálních zdrojích a budou tak mít velký potenciál udržitelnosti. Pro obyvatele regionu bude dostupná široká škála služeb, které jim pomohou řešit jejich obtížné životní situace, podpoří je při získání zaměstnání, standardního bydlení a kvalitního vzdělání. Široká a kvalitní síť vzdělávacích programů umožní růst a rozvoj všem*

obyvatelům od dětského věku až po věk seniorský. Obce budou bezpečné a jejich obyvatelé se budou podílet na rozhodování o všech záležitostech důležitých pro jejich kvalitní život.“¹

Historický kontext

Před druhou světovou válkou bylo Osoblažsko, nazývané díky své poloze a zemědělskému charakteru také *Slezská* nebo *Druhá Haná*², osídleno převážně německým obyvatelstvem. Při osvobození sovětskou armádou v květnu 1945 utrpěl region značné škody a řada obcí, včetně města Osoblaha, byla velmi poškozena. Následoval odsun sudetoněmeckého obyvatelstva a dosídlení regionu, které bylo stejně jako v celém Krnovsku tvořeno kromě obyvatel z vnitrozemí také pestrými směsicí národností – Volyňských Čechů, Rumunů, později také Řeků dalších (včetně například Romů). V době komunismu dominovalo na Osoblažsku průmyslové zemědělství – rostlinná, živočišná výroba a zpracovatelský průmysl. Hlavním zaměstnavatelem a hospodářským tahounem se od roku 1960³ stal (s pobočkami ve všech obcích regionu) *Oborový závod Státního statku Bruntál*, „který se měl stát vzorovým zemědělským podnikem pro celé československé socialistické zemědělství.“⁴ V souvislosti s rozvojem zemědělství došlo také k prudkému růstu počtu obyvatel (ačkoliv ten již nikdy nedosáhl předválečné úrovně). Lákadlem se pro nově příchozí stávaly hlavně náborové nebo pohraniční příspěvky, či nabídka levného a dostupného bydlení v bytech státního statku. Nicméně výhradně zemědělský charakter oblasti i související požadavky na zaměstnance určil do budoucna jeden z hlavních místních problémů – nízkou vzdělanostní úroveň obyvatel.

Po Sametové revoluci se stávající hospodářství na Osoblažsku v podstatě rozpadlo. Majetek státních statků byl privatizován nebo pronajat (v letech 1994 – 1995⁵), návazný zpracovatelský průmysl (například jatka) úplně zaniknul, načež došlo i k úpadku živočišné výroby. Rozprodané pozemky jsou dnes obhospodařovány několika desítkami soukromých zemědělců, kteří však zaměstnávají hlavně rodinné příslušníky a spoléhají především na mechanizaci. Drtivá většina obyvatel pracujících v zemědělství tak přišla o jistotu stálého zaměstnání a došlo k raketovému růstu nezaměstnanosti, ze kterého se region doposud nevzpamatoval. Kromě zemědělského charakteru oblasti a nízké vzdělanosti brání úspěšné restrukturalizaci také periferní poloha regionu, nedostatečná infrastruktura

¹ *Strategický plán sociálního začleňování: Osoblažska 2015 - 2018* [online]. 2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. S. 5.

² *Strategický plán sociálního začleňování: Osoblažska 2015 - 2018* [online]. 2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. S. 7.

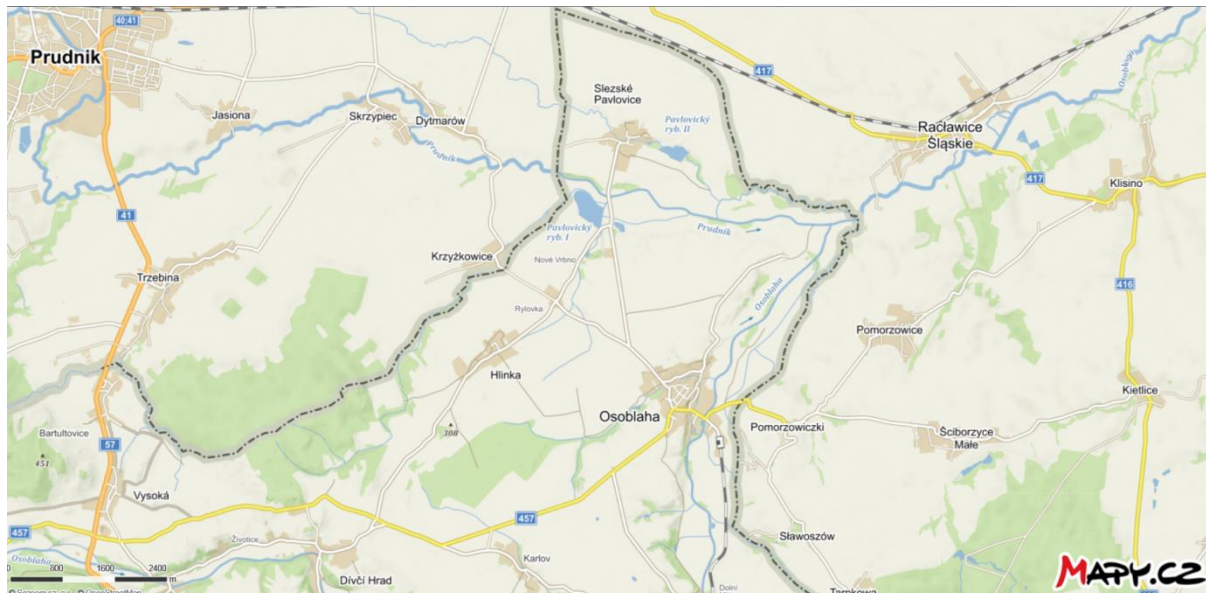
³ *Strategický plán sociálního začleňování: Osoblažska 2015 - 2018* [online]. 2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. S. 8.

⁴ *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro období 2014 - 2020: Analytická část* [online]. 2016 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.maskrnovsko.cz/scld-2014-2020/>. MAS Krnovsko. S. 27

⁵ *Strategický plán sociálního začleňování: Osoblažska 2015 - 2018* [online]. 2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. S. 7.

(doprava, plynofikace), odliv produktivních ročníků, nebo, dle tvrzení některých aktérů i systém dotací, který nemotivuje zemědělce k jiné sofistikovanější produkci, než komerční prvovýroba.

Sociodemografická charakteristika Osoblažska

Obrázek 1 - Vybrané obce Osoblažska (Zdroj: mapy.cz)

Region Osoblažska, neboli také tzv. Osoblažský výběžek se nachází v severozápadní části Moravskoslezského kraje v těsném sousedství státní hranice s Polskem. Je součástí okresu Bruntál a spadá do působnosti ORP Krnov. Spádové město Krnov je od samotné Osoblahy vzdálené asi 34 Km. Městečko je správním centrem – obcí II. Typu (POÚ) pro 6 sousedních obcí (Bohušov, Dívčí Hrad, Hlinka, Rusín, Osoblaha, Slezské Pavlovice) a rovněž centrem Mikroregionu Osoblažsko, který sdružuje celkem 14 obcí. Pro spolupráci s ASZ se v roce 2013 však rozhodly pouze 4 z nich (Dívčí Hrad, Hlinka, Osoblaha a Slezské Pavlovice), a proto dále v textu za Osoblažsko označujeme pouze tyto vybrané obce.

Demografický vývoj obcí na Osoblažsku, které jsou zapojeny do spolupráce s ASZ, nezaznamenal v posledních pěti letech žádné dramatické výkyvy. Nicméně počet obyvatel v dlouhodobé perspektivě mírně klesá. Hlavním faktorem, který se podílí na jejich klesajícím počtu je stěhování, které (spolu s vyšší mírou úmrtnosti ve srovnání s porodností) mírně převyšuje přírůstek. K průběžnému nárůstu obyvatel došlo zřejmě díky bytové politice (viz. níže) u obce Dívčí Hrad (v letech 2015 a 2017). Naopak výkyvy počtu obyvatel v Osoblaze v dřívějších letech souvisely pravděpodobně se zvýšenou migrací romského obyvatelstva. V současné době čelí Osoblaha a Hlinka svému historicky

nejnižšímu počtu obyvatel od roku 1971⁶, ostatní dvě svých historických minim již dosáhly dříve (Dívčí Hrad 1991 – 222 obyvatel, Slezské Pavlovice 2001 – 187 obyvatel) a jejich počet později opět vzrostl.

Obec/Rok (k 31.12.)	2013	2014	2015	2016	2017
Dívčí Hrad	272	268	295	294	305
Hlinka	195	184	178	183	178
Osoblaha	1106	1146	1129	1084	1079
Slezské Pavlovice	224	224	213	229	218
Celkem	1797	1822	1815	1790	1780

Tabulka 2 – Vývoj počtu obyvatel vybraných obcí Osoblažska (Zdroj: ČSÚ)

V letech 2013 – 2018 jmenovaným obcím ubývalo průměrně 11 obyvatel ročně (celkem 56). Z toho se v průměru 120 z nich ročně vystěhovalo (celkem 598). Počet přistěhovalých však převyšoval za posledních 5 let vystěhovalé o 21⁷ a důsledkem souhrnného poklesu počtu obyvatel je tak hlavně negativní přirozený přírůstek (vyšší úmrtnost než porodnost), celkem - 67 osob. Úbytek obyvatel by byl dost pravděpodobně mnohem vyšší, nebýt nárazových migračních vln, včetně příchodu několika romských rodin (například v letech 2013 – 2014).

Stav k 31.12	Počet obyvatel	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový
2013	1797	18	39	118	126	-21	-8	-29
2014	1822	30	34	133	104	-4	29	25
2015	1815	23	39	141	132	-16	9	-7

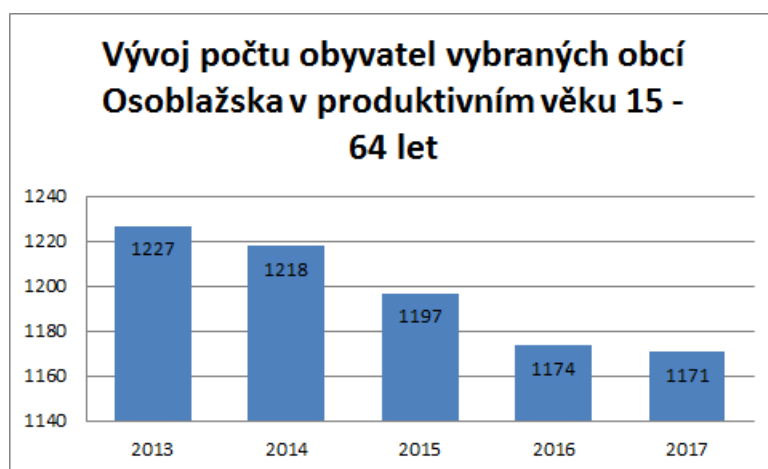
⁶ Zdroj: SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA OBCÍ OSOBLAŽSKA: „Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na Osoblažsku“ [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Sociodemograficka_analyza_obci_Osoblazska.pdf. S. 9

⁷ Vzhledem k legislativní ochraně osobních údajů se nám bohužel nepodařilo zajistit o migraci obyvatel podrobnější a přesnější informace, například věk nebo místo, kam se lidé stěhovali, protože příslušný odbor MěÚ nám je nemohl poskytnout.

2016	1790	25	33	116	133	-8	-17	-35
2017	1780	22	40	111	103	-18	8	-10
Celkem	X	118	185	619	598	-67	21	-56

Tabulka 3 - Vývoj počtu obyvatel na území vybraných obcí ORP Osoblaha (zdroj: ČSÚ)

Kromě celkového úbytku obyvatel ubývá také obyvatelstva v produktivním věku. Za posledních 5 let o více než 55 lidí (cca 5 %). Problémem je tedy úbytek obyvatelstva, které se podílí na ekonomické produktivitě.

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel vybraných obcí Osoblažska v produktivním věku 15 – 64 let (Zdroj: ČSÚ)

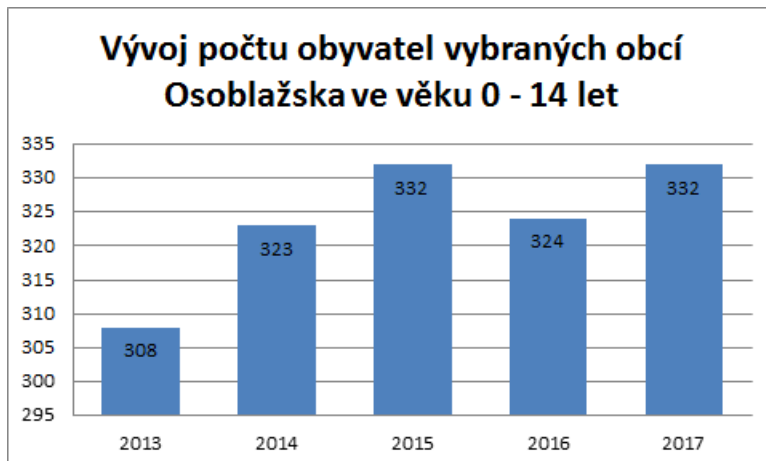
Zároveň narůstá i počet obyvatel nad 65 let. Těch však oproti stavu před 5 lety přibylo ve sledovaných obcích jen o necelé 4 % (z 265 v roce 2013 na 277 v roce 2017). Jak navíc ukazuje tabulka 3, demografický přírůstek u této skupiny byl nepravidelný a kolísal. V roce 2016 bylo například osob na 65 let 292, o rok později již jen 277.

Ve stejném období (2013 – 2017) se nepatrně zvýšil také průměrný věk občanů vybraných obcí Osoblažska, a to z 38,6 na 38,7, nicméně ve srovnání například s celostátním průměrem (z 41,5 v roce 2013 na 42,2 v roce 2017) je toto zvýšení zanedbatelné.

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	
Počet obyvatel (celkem)	1797	1822	1815	1790	1780	
Počty obyvatel dle věkových kategorií	0-14	308	323	332	324	332
	15-64	1227	1218	1197	1174	1171
	65 a více	265	281	286	292	277
Průměrný věk za celkový počet obyvatel	38,6	38,6	38,6	38,9	38,7	

Tabulka 4 Vývoj počtu obyvatel Osoblažska ve třech základních věkových skupinách (zdroj: ČSÚ)

Na Osoblažsku v posledních letech narůstal počet dětí ve věku 0 – 14, hlavně pak v letech 2014 – 2015. Výrazně tato skupina poskočila hlavně v Osoblaze, pravděpodobně v souvislosti se stěhováním většího množství lidí do bytových domů na Hlavní ulici, a rovněž v Dívčím Hradu, kde zase nárůst souvisel mezi lety 2015 – 2017 s budováním nových obecních bytů.

Graf 2 - Vývoj počtu obyvatel vybraných obcí Osoblažska ve věku 0 - 14 let (Zdroj: ČSÚ)

Sociální vyloučení v kontextu města

Na problematiku sociálního vyloučení obcí Osoblažska je možné nahlížet dvojím způsobem. Optikou koncentrace strukturálních příčin, tedy obecně vysoké nezaměstnanosti a zadluženosti obyvatel, množství pobíraných sociálních dávek, nízké úrovně vzdělanosti nebo periferní polohy obcí je někdy za sociálně vyloučenou oblast (nebo také za oblast se zvýšenou koncentrací sociálního vyloučení – OZKSV) označován celý region. V tomto případě je tento pojem ekvivalentem polohy regionu uvnitř tzv. sudet nebo v pohraničí. Při sledování kritéria vzdělanosti například zjišťujeme, že na Osoblažsku zůstává dlouhodobě na velmi nízké úrovni a mění se jen velmi pozvolna: „Přibližně 60 % obyvatel má ukončené středoškolské vzdělání (s maturitou či vyučením) včetně vyššího odborného vzdělání, což je obdobný trend i v celé ČR. Relativně velké je zastoupení obyvatel s nižším, základním vzděláním. Naopak v území je malé zastoupení vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Ze srovnání vývoje vzdělanostní skladby v letech 2001 a 2011 vyplývá, že nedochází k výrazné obměně vzdělanostní struktury a pouze nepatrně roste podíl osob s vysokoškolským vzděláním.“⁸

Kategorie:	Základní vzdělání (včetně neukončeného)		Středoškolské vzdělání včetně VOŠ		Vysokoškolské vzdělání	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Obec:	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Dívčí Hrad	66	69	128	116	2	4
Hlinka	76	66	102	87	4	2
Slezské Pavlovice	77	75	76	59	0	1
Osoblaha	293	280	587	528	31	41

Tabulka 5 – Vývoj vzdělanostní struktury vybraných obcí Osoblažska (Zdroj: SPSZ 2015 - 2018, upraveno)

Kromě úrovně vzdělanosti je dalším významným indikátorem sociálního vyloučení například počet příjemců dávek hmotné nouze. Níže uvedená tabulka podává přehled o vývoji počtu příjemců v letech 2016 – 2018. Jeden příjemce přitom představuje zhruba 1 domácnost. **Při přepočtu uvedených čísel na procenta zjistíme, že ve všech uvedených obcích dohromady je asi 16 % domácností v hmotné nouzi, relativně nejvíce jich je ve slezských Pavlovicích (26 %) a nejméně v Dívčím Hradu (8 %).** Osoblaha pak má 18 % a Hlinka 13%. Mezi lety 2016 – 2018 se však podíl domácností

⁸ Strategický plán sociálního začleňování: Osoblažska 2015 - 2018 [online]. 2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblahu>. S. 9

v hmotné nouzi (kromě slezských Pavlovic, kde naopak vzrostl) **snížil z tehdejších 21 % o 4 %, na aktuálních 16 %.**

Není bez zajímavosti, že **až 76 % příjemců dávky příspěvku na živobytí v Osoblaze bydlí na ulici Hlavní**, tedy de-facto v jedné z prostorově vymezených SVL (viz. Níže). S touto lokalitou také zřejmě souvisí i zvýšené množství příjemců dávky Doplatku na bydlení, který v prosinci v letech 2016 – 2018 pobíralo 12 – 14 % domácností. Celkové počty příjemců dávek HN jsou poměrně vysoké i v posledních letech hospodářského oživení, což ilustruje celkovou míru chudoby a vyloučení regionu. Na druhou stranu je potřeba zmínit, že na Osoblažsku jsou významným zdrojem obživy sezónní práce v zemědělství, to znamená, pokud bychom se zaměřili na počty příjemců dávek v letních a podzimních měsících, budou zřejmě o několik procent nižší.

Rok:	12/2016		12/2017		12/2018	
Obec:	PnŽ ⁹	DnB ¹⁰	PnŽ	DnB	PnŽ	DnB
Dívčí Hrad	14	9	10	1 až 5	8	1 až 5
Hlinka	19	8	16	6	11	6
Osoblaha	91	54	80	55	70	45
Slezské Pavlovice	16	11	19	13	19	18

Tabulka 6 – Počty vyplacených dávek hmotné nouze v prosinci v letech 2016, 2017 a 2018 (Zdroj: MPSV)

Mimo dávky hmotné nouze uvádíme v tabulce 7, také celkové počty vyplacených dávek státní sociální podpory v jednotlivých obcích (včetně celkové sumy) za únor 2019. Mezi dávky státní sociální podpory řadíme: příspěvek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, pohřebné a porodné.

Obec	Počet vyplacených dávek	Vyplacená suma
Dívčí Hrad	36	72 062 Kč
Hlinka	51	119 710 Kč
Osoblaha	303	833 600 Kč

⁹ PnŽ = Příspěvek na živobytí (jeden z typů dávek v hmotné nouzi vyplácených ÚP)

¹⁰ DnB = Doplatek na bydlení (jeden z typů dávek v hmotné nouzi vyplácených ÚP)

Slezské Pavlovice	59	129 783 Kč
Celkem	449	1 155 155 Kč

Tabulka 7 - Počty dávek SSP a odpovídající sumy vyplacené za období 2/2019 (Zdroj: MPSV)

Vyloučené lokality na území Osoblažska

Mimo celkově vysokou úroveň chudoby a sociálního vyloučení existují v regionu místa (jednotlivé domy či ulice), která jsou prostorově či symbolicky ještě více vyloučena, například kvůli své etnické struktuře, specifickému způsobem života obyvatel nebo v souvislosti s vyšší mírou migrace¹¹. Samotný fakt zvýšené migrace v regionu byl jednou z hlavních příčin spolupráce s ASZ : „*Důvodem, proč se obce osoblažského výběžku přihlásily ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování, byl ten fakt, že v posledních 2 – 3 letech nastala nebývalá migrace sociálně slabých osob jak po Osoblažsku samotném, tak na Osoblažsko z větších měst či vzdálenějších oblastí.*“¹² Tato migrace souvisela hlavně se vznikem vyloučené lokality na Hlavní ul. v Osoblaze, nicméně měla v minulosti velmi dynamický charakter a dotýkala se i dalších míst v regionu, například obce Dívčí Hrad: „*ve které ještě v roce 2009 byly obsazeny v centru obce 4 činžovní domy, ať už pracujícími a zajištěnými občany, tak také občany sociálně slabými odkázanými na sociální dávky, především osobami romského etnika. Následně byly tři ze čtyř těchto domů vysídleny a byty v těchto domech bez kompletní rekonstrukce neobyvatelné. Obyvatelé těchto domů pak ve větší míře odešli do okolních obcí regionu, malá část z nich, především starousedlíci, získali uvolněné obecní byty.*“¹³ V současné době jsou vedením obce za lokality s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením považovány bytové domy č. p. 100, 101 spolu s č. p. 102, nicméně v tuto chvíli se v případě Dívčího Hradu již nejedná o lokality romské, protože v obci nyní žádní Romové nežijí.

Za specificky sociálně vyloučené lokality jsou na Osoblažsku v současnosti považovány především následující:

¹¹ PILÁT, Miroslav, Jan BEZDĚK a Dušan JANÁK. *Situační analýza socioekonomického rozvoje* [online]. Opava, 2013 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. Slezská Univerzita v Opavě. Fakulta veřejných politik. S. 4.

¹² PILÁT, Miroslav, Jan BEZDĚK a Dušan JANÁK. *Situační analýza socioekonomického rozvoje* [online]. Opava, 2013 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. Slezská Univerzita v Opavě. Fakulta veřejných politik. S. 6

¹³ *Strategický plán sociálního začleňování: Osoblažska 2015 - 2018* [online]. 2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. S 11

1. Soubor 8 bytových (panelových) domů v Osoblaze na ulici Hlavní č. p. 125 – 132. (Typ lokality B2¹⁴)

Obrázek 2 – Jeden z bytových domů na ulici Hlavní v Osoblaze (Zdroj: mapy.cz; datum stažení: 10. 3. 2019)

- Majitelem bytových domů je podnikatel D. K. z Krnova. Původně se jednalo o bytové domy vlastnictví státního statku, které byly po revoluci privatizovány.
- Cena nájemního bydlení je zde výrazně nad místním průměrem a pohybuje se v rozmezí 10 – 11 000 Kč za nájem a služby. Místně obvyklé ceny tak převyšuje minimálně o 3 000. Nájemní smlouvy jsou opakovaně uzavírány na krátkou dobu, což zvyšuje nejistotu bydlení.
- Jedná se celkem o 107 bytů o dispozicích 1 + 1, 2 + 1 a 3 + 1, které jsou centrálně vytápěny ze společné rozvodny.
- Lokalitu obývá přibližně 200 - 300 obyvatel, většinou Romů. Dle údajů z podkladových materiálů¹⁵ pro přípravu aktualizované verze (pro období 2019 – 2021) komunitního plánu sociálních služeb se z 80 % jedná o příjemce dávek HN. Kvůli vysokým nájmům řada z nich využívá také příspěvky na bydlení, ale přesto dochází k zadlužování nájemníků, kterým majitel někdy nechá odpojit vodu či teplo.
- Většina z minulých i stávajících obyvatel této lokality přišla do Osoblaha v letech 2010 – 2014. Předtím žily v Osoblaze pouze jednotky romských rodin.
- Hlavní výhodou bydlení v této lokalitě je, že majitel ubytovává celé romské rodiny s dětmi a nepožaduje kauce, což je jinak na celém Krnovsku výjimkou.

¹⁴ Dle interní typologie ASZ představuje **typ B2 – skupinu sociálně vyloučených bytových domů**. Viz příloha č. 1.

¹⁵ *ANALÝZA POTŘEB ZADAVATELŮ NA OSOBLAŽSKU: Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb OSoblažska* [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Analiza-potreb-zadavatele-na-Osoblazsku.pdf>. Osoblažský cech z. s./Obec Osoblaha. S. 11.

- Velká část rodin pochází z Krnova, například z lokality Alšova, Mánesova, Vrchlického (městské byty) nebo z lokality Libušina č. 2., kde z různých důvodů přišli o bydlení. Část obyvatel však přišla i z Bruntálu (Lokalita Západní, Dlouhá ul.), Ostravy nebo dalších míst na Moravě¹⁶.
- Některé rodiny se po čase vrací do svých domovských obcí nebo odchází úplně jinam. Důvodem je hlavně periferní poloha Osoblažska, vysoké náklady na bydlení a mizivá možnost sehnat zde zaměstnání¹⁷. Migrace tedy v minulých letech probíhala nárazově jak směrem do Osoblahy, tak i z ní.
- Majitel bytů je poměrně nesmlouvavý k dlužníkům. Kromě odpojování vody a tepla dochází v případě prodlení s placením nájmu i k jejich vystěhování. I to může ostatně být jeden z důvodů vyšší migrace.
- Do roku 2015 bydlelo v bytech pana D. K. také 12 klientů krajské příspěvkové organizace Harmonie (která se věnuje práci s duševně nemocnými). V současné době však již v těsné blízkosti stojí objekt chráněného bydlení, kam se tito klienti přesunuli.
- Z hlediska technické stavu a pořádku v okolí není lokalita příliš problematická. Na pořádek zde dohlíží APK, v sousedství působí také někteří poskytovatelé sociálních služeb. Ještě před několika lety byla lokalita občany považována za společenský problém a bezpečnostní riziko, ale v současné době se o ní již tolik nehovoří (i proto, že ubývá migrace).

¹⁶ Viz např.. TOPINKOVÁ, Helena a Daniel TOPINKA. *Výzkum bytových kapacit města Krnova* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/tematicke-vyzkumy?limitstart=20> S. 81 nebo *Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále* [online]. SOCIOFAKTOR, 2012 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/tematicke-vyzkumy?limitstart=20>. S 53 a 57

¹⁷ Viz. např. PELIKÁNOVÁ, Anežka a Martin ŠMOLDAS. *Bytová situace v sociálně vyloučené lokalitě (Mánesova, Vrchlického, Alšova)* [online]. Praha, 2015 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/tematicke-vyzkumy?limitstart=20>. S 25

2. Bytové domy č. p. 50, 52, 53 a 62 a 63 v obci Hlinka (Typ lokality B2¹⁸)

Obrázek 3 – Jeden z bytových domů v obci Hlinka (Zdroj: mapy.cz; datum stažení: 10. 3. 2019)

- Na rozdíl od romské lokality v Osoblaze jsou tyto dvě obývány převážně tzv. majoritní populací.
- Jedná se o tři bytové domy ve vlastnictví obce Hlinka (č. p. 50 – 53) v sousedství obchodu s potravinami a další dva (č. p 62 a 63), jež se nacházejí přímo u hlavní cesty, kde jsou byty přímo ve vlastnictví obyvatel, nebo jsou dále pronajímány.
- Pro tyto lokality jsou charakteristické letité spory mezi nájemníky¹⁹, nicméně jinak nejsou považovány za příliš rizikové ani problematické.
- Žije v nich asi **50 - 80 lidí**.

¹⁸ Dle interní typologie ASZ představuje **typ B2 – skupinu sociálně vyloučených bytových domů**. Viz příloha č. 1.

¹⁹ Viz. např.: PILÁT, Miroslav, Jan BEZDĚK a Dušan JANÁK. *Situační analýza socioekonomického rozvoje* [online]. Opava, 2013 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. Slezská Univerzita v Opavě. Fakulta veřejných politik. S. 42

3. Bytový dům č. p. 113 v obci Slezské Pavlovice (Typ lokality B1a²⁰)

Obrázek 4 – Bytový dům v obci Slezské Pavlovice (Zdroj: mapy.cz; datum stažení: 10. 3. 2019)

- Jedná se o výhradně romskou „starousedlickou“ lokalitu, ve které žijí asi 4 rodiny.
- V souvislosti s výskytem této lokality nejsou na území obce registrovány žádné problémy v soužití. Do souhrnu vyloučených lokalit tak byla v minulosti zařazena hlavně proto, že v ní žijí Romové.
- Majitelem bytového domu je podnikatel M. H. z Krnova.
- Na objekt se v současnosti vztahuje zástavní právo exekuční.

²⁰ Dle interní typologie ASZ představuje **typ B1a – sociálně vyloučený bytový dům**. Viz příloha č. 1.

Bydlení v obecních bytech

Všechny z obcí Osoblažska disponují určitým množstvím obecních bytů. Jejich celkové počty, obsazenost a podíl na celkovém bytovém fondu obce shrnuje následující tabulka 5.

Obec:	Počet obecních bytů	Počet volných bytů (2018)	Procentuální podíl obecních bytů ze všech bytů v obci	Výše nájemného za m ²
Dívčí Hrad	67	2	74 %	26, 31, 35 nebo 41 Kč (dle velikosti či typu vytápění)
Hlinka	25	1	32 %	30 Kč
Osoblaha	146	3	40 %	28 Kč
Slezské Pavlovice	32	1	46 %	Nezjištěno

Tabulka 8 - Souhrnné údaje o bytovém fondu vybraných obcí Osoblažska (Zdroj: Analýza potřeb zadavatelů, ČSÚ)

Jak je z tabulky patrné, podíl bytů je nezanedbatelný a obce jsou tak doposud největšími zprostředkovateli dostupného nájemního bydlení. Mezi lety 2013 – 2018 dokonce počet obecních bytů vzrostl - v obci Dívčí Hrad z 36 na 67 bytů a v Osoblaze ze 130 na 146 bytů. Rozšiřování obecního bytového fondu bytů vychází z konkrétních plánovaných kroků v SPSZ, konkrétně z *opatření 1.1.1. Získání do vlastnictví obce Dívčí Hrad 28 prázdných bytů* a dále z *opatření 1.1.2 Přebudování část bytů ve vlastnictví obce Osoblaha na malometrážní byty*, které však dosud realizováno nebylo. V přípravě je potom *Opatření 1.1.2. Získání do vlastnictví obce Hlinka 2 prázdné objekty pro vybudování 8 bytových jednotek²¹*, kdy by měly být objekty převedeny do vlastnictví obce zhruba do konce roku 2019. V obci dívčí hrad by měl být také v letech 2020 – 2021 postaven bytový dům se sociálními byty dle výzvy IROP č. 80, který bude ve vlastnictví neziskové organizace.

Mimo obec figurují v Osoblaze ještě dva významní pronajímatelé, kteří vlastní 107 a 30 bytů. Přestože je výše nájmu v obecních bytech velmi nízká a svou výší propůjčuje obecním bytům v podstatě

²¹ *Lokální strategie sociálního a ekonomického rozvoje a sociálního začleňování na Osoblažsku v letech 2014 – 2020* [online]. 2014 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. S 33.

charakter sociálního bydlení, kromě 3 bytových domů v obci Hlinka, žije převážná většina obyvatel sociálně vyloučených lokalit v bytech soukromých pronajímatelů. Důvody proč jsou především v Osoblaze nasnadě. Pronajímatel D. K. z Krnova totiž nepožaduje kaucí (na rozdíl od obce) a ubytovává romské rodiny z širokého okolí. Obecní byty jsou naopak dlouhodobě obsazeny místními starousedlíky. Mechanismus obsazování bytů v Osoblaze popisuje již analýza z roku 2013: „V soukromých domech se koncentrují migrující chudí, v obecních bytech místní obyvatelé, kteří využívají svých kontaktů, aby se ze soukromých bytů, které ztrácejí atraktivnost nejen vyšší cenou nájemného, ale i zvyšujícím se přílivem „cizích“, dostali do bytů obecních. S každým přestěhovaným „starousedlíkem“ a jeho nahrazením „přistěhovalcem“ se posiluje spirála stěhování a zostřuje se prostorová hranice mezi „našimi“ a „cizími“.²² U části obecních bytů je dlouhodobým problémem také technický stav a jejich celkové podfinancování, které se může projevit například ve vyšších nákladech na energie, které nájemníci platí.

²² PILÁT, Miroslav, Jan BEZDĚK a Dušan JANÁK. *Situační analýza socioekonomického rozvoje* [online]. Opava, 2013 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. Slezská Univerzita v Opavě. Fakulta veřejných politik. S. 77 - 78

Problematika zaměstnanosti

Osoblažský výběžek a potažmo i celý bývalý okres Bruntál patří dlouhodobě mezi regiony s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. U Osoblažska je to způsobeno převážně zemědělským charakterem oblasti, která je zaměřená na mechanizovanou prvovýrobu bez vyšší přidané hodnoty (zpracovatelský průmysl) a nevytváří tak příliš mnoho pracovních příležitostí. Původní systém státem dotovaných státních statků se po revoluci rozložil, a po následné privatizaci zemědělské půdy přišla většina nízkokvalifikovaných místních obyvatel o jistotu stálého příjmu. Na Osoblažsku nikdy neexistovalo mnoho průmyslových podniků a v současné době nemá region (kromě nízké ceny práce) příležitosti, jak přilákat nové investory²³. Důvodů je celá řada. Kromě zmiňované nízké kvalifikace obyvatelstva je to periferní poloha, špatná dopravní dostupnost, chybějící infrastruktura nebo nepřipravené plochy pro vybudování výroben. Mezi limitující faktory hospodářského rozvoje patří také odchod části mladší a vzdělanější populace, slabá kupní síla místních obyvatel, a pro řadu lidí i nutnost dojíždění za prací. Pro množství lidí s nízkým nebo nevhodným vzděláním je ale dojíždění za prací při vidině nízkého výdělků nerentabilní a je pro ně výhodnější zůstat v evidenci úřadu práce. Svou roli potom hraje nepochybně i nebývalé velké množství lidí, kteří se potýkají s exekucemi. Všechny uvedené faktory přispívají k dlouhodobě vysoké nezaměstnanosti, sezónnímu charakteru prací, velkým výkyvům v míře nezaměstnanosti (8 – 12 %²⁴) nebo k vyššímu podílu zaměstnávání osob na černo. V roce 2011 tak například nezaměstnanost ve Slezských Pavlovicích dosahovala 32,6 % a v Hlince dokonce závratných 41,7 %²⁵.

Pro část především malých obcí se jako jedno z mála možných řešení situace jevílo využívání možnosti zaměstnávání osob na VPP. Nicméně vzhledem k nedostatku návazných pracovních příležitostí se lidé po skončení úvazku na VPP obvykle opět vraceli do evidence ÚP a jednalo se tak pouze o řešení částečné a krátkodobé. Ze strany obcí tak bylo vzhledem k uvedeným okolnostem poukazováno na neefektivitu tohoto nástroje, měnící se podmínky či délku dotace ze strany ÚP, velmi špatný výběr potenciálních zaměstnanců, nemožnost znovu zaměstnat již prověřené pracovníky či nemožnost prodloužit jim krátké smlouvy na celý rok. Je ovšem otázka, jestli jsou všechny možnosti APZ a hlavně VPP využívány skutečně efektivně samotnými obcemi. Počet lidí zaměstnaných v posledních letech na VPP shrnuje tabulka 9.

²³ O tom svědčí například aktuální nabídka volných pracovních pozic ÚP, které většinou spadaly do kategorie: *Pomocní pracovníci v lesnictví a myslivosti* (celkem 10 míst, pouze 4 další pozice spadaly do jiné kategorie)

²⁴ PILÁT, Miroslav, Jan BEZDĚK a Dušan JANÁK. *Situační analýza socioekonomického rozvoje* [online]. Opava, 2013 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. Slezská Univerzita v Opavě. Fakulta veřejných politik. S. 14.

²⁵ *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro období 2014 - 2020: Analytická část* [online]. 2016 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.maskrnovsko.cz/sclld-2014-2020/>. MAS Krnovsko. S 31

Obec	2016	2017	2018	2019 (v přípravě)
Dívčí Hrad	7	13	9	2
Hlinka	Cca 10	Cca 10	3	Nezjištěno
Osoblaha	Cca 15 - 20	Cca 15 - 20	Cca 15 - 20	5
Slezské Pavlovice	Nezjištěno	Nezjištěno	Nezjištěno	Nezjištěno

Tabulka 9 - Počty lidí zaměstnaných v jednotlivých obcích na VPP v letech 2016 – 2019 (Zdroj: OÚ Dívčí Hrad, Hlinka, Osoblaha)

Sociální podnikání

Nedostatek vnějších impulzů pro nastartování hospodářského rozvoje vedl místní k tomu, že se ve spolupráci s ASZ rozhodli spoléhat na vlastní zdroje a založením tzv. Osoblažského cechu nasměrovat energii na sociální podnikání. Nakonec však ani jeden ze založených podniků nevznikl z výzev KPSVL, ačkoliv žádosti byly podávány opakovaně a prostředky na financování rozjezdu sociálního podnikání byly čerpány z jiných zdrojů.

Jako první byl v roce 2015 založen sociální podnik Sladké Osoblažsko s.r.o., zaměřený na výrobu džemů, marmelád, medu, pečených čajů a sirupů z místní produkce. Podnik má provozovnu v obci Hlinka a ve spolupráci s úřadem práce zaměstnává 2 osoby z cílové skupiny dlouhodobě nezaměstnaných. V roce 2016 získal ve spolupráci s Klastrem sociální inovací a podniků SINEC dotaci 200 000 Kč od Moravskoslezského kraje, ze které mohl vybavit provozovnu a hradit část mzdových nákladů pro zaměstnance. Bez získané dotace by byl provoz podniku dlouhodobě neudržitelný.

Druhý fungující sociální podnik Osoblažské odpady s.r.o. vznikl v roce 2016. Jeho zakládajícími členy byly obce Dívčí Hrad, Hlinka a Osoblaha, později k nim přibýly i Slezské Pavlovice. Obchodní činností podniku je výkup, zpracování a recyklace odpadu. V současné době s podnikem spolupracuje celkem 10 obcí z regionu. Infrastruktura podniku a pracovní místa v podniku vznikla díky dotacím z projektu OPZ s názvem Sběr a využití odpadových materiálů na Osoblažsku a rovněž díky 200 000 Kč z Moravskoslezského kraje (nákup hydraulického lisu). V současné době jsou zde zaměstnány 2

osoby z cílové skupiny dlouhodobě nezaměstnaných. Kvůli propadu cen odpadů se v poslední době potýká podnik s ekonomickými problémy.

Dotace v rozmezí 150 000 až 300 000 Kč z Moravskoslezského kraje získaly prostřednictvím klastru SINEC také další zdejší sociální podniky, konkrétně firma *Vyrobeno ve Vsi* ze Slezských Pavlovic, *Pemako* z Osoblahy a *MI – PELET* z Hlinky.

Osoblažský cech stál také u zrodu občerstvení v rámci turistického provozu místní úzkorozchodné železnice.

Současný stav

V souvislosti s hospodářským oživením došlo také na Osoblažsku k poklesu nezaměstnanosti. Kromě nadregionálních faktorů na to mohly mít vliv i zmíněné aktivity zaměřené na sociální podnikání nebo pozvolný rozvoj služeb a cestovního ruchu v regionu. I přesto je však nezaměstnanost ve sledovaných obcích stále v průměru čtyřnásobně vyšší než národní průměr (2,7 % k 30. 4. 2019) a neuspokojivá zůstává hlavně kvůli počtu dlouhodobě nezaměstnaných. Vývoj počtu nezaměstnaných v letech 2014 – 2019 shrnuje tabulka 6 a dlouhodobé nezaměstnanosti se věnuje tabulka 7.

Obec:	Dívčí Hrad		Hlinka		Osoblaha		Slezské Pavlovice	
Období:	%	Počet osob	%	Počet osob	%	Počet osob	%	Počet osob
12/2014	16,3	31	23,2	33	18,1	137	21,3	29
12/2015	11,1	21	32,1	43	17,0	130	30,3	40
12/2016	9,8	20	22,5	29	16,7	123	21,1	27
12/2017	7,5	15	8,7	11	11,9	85	16,3	22
12/2018	7,9	16	16	12,3	11,8	89	14,6	21
4/2019	8,9	18	8	10	14,2	100	18,2	25

Tabulka 10 – Vývoj nezaměstnanosti vybraných obcí Osoblažska (Zdroj: Sociodemografická analýza²⁶, upraveno)

Délka evidence	5 – 12 měsíců	12 – 24 měsíců	Nad 24 měsíců
K 31. 12. 2014			
Dívčí Hrad	6	9	8
Hlinka	6	4	7
Osoblaha	20	19	37
Slezské Pavlovice	2	4	9
K 31. 12. 2015			
Dívčí Hrad	5	5	4
Hlinka	8	8	7
Osoblaha	22	20	41
Slezské Pavlovice	8	7	5
K 31. 12. 2016			
Dívčí Hrad	5	2	5
Hlinka	7	11	6
Osoblaha	21	30	38

²⁶ SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA OBCÍ OSOBLAŽSKA: „Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na Osoblažsku“ [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Sociodemograficka_analyza_obci_Osoblazska.pdf. S. 12

Slezské Pavlovice	9	5	7
K 31. 12. 2017			
Dívčí Hrad	5	0	4
Hlinka	5	1	5
Osoblaha	15	17	25
Slezské Pavlovice	8	0	5

Tabulka 11 – Vývoj počtu dlouhodobě nezaměstnaných (Zdroj: Sociodemografická analýza²⁷, upraveno)

U dlouhodobé nezaměstnanosti nejvyšší dosažené vzdělání rozhodující vliv. Tabulka 8 ukazuje procentuální podíl osob s nízkým vzděláním na celkovém počtu dlouhodobě nezaměstnaných v letech 2014 – 2017.

Rok:	2014		2015		2016		2017	
Obec:	Počet dlouhodob. nezam.	Z toho s nízkým vzděláním	Počet dlouhodob. nezam.	Z toho s nízkým vzděláním	Počet dlouhodob. nezam.	Z toho s nízkým vzděláním	Počet dlouhodob. nezam.	Z toho s nízkým vzděláním
Dívčí Hrad	9	88,9 %	14	85,7 %	15	80 %	9	88,9 %
Hlinka	19	94,7 %	23	100 %	24	100 %	11	100 %
Osoblaha	81	96,3 %	89	96,6 %	89	97,8 %	57	96,5 %
Slezské Pavlovice	19	94,7 %	20	100 %	21	100 %	13	100 %

Tabulka 12 – Souvislost nízkého vzdělání a dlouhodobé nezaměstnanosti (Zdroj: Sociodemografická analýza²⁸, upraveno)

²⁷ SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA OBCÍ OSOBLAŽSKA: „Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na Osoblažsku“ [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Sociodemograficka_analyza_obci_Osoblazska.pdf. S 15

Od září roku 2016 běží na Osoblažsku projekt *Sociální začleňování osob na Osoblažsku a zvýšení jejich úspěchu na otevřeném trhu práce*, který skončí v září 2019. Doposud do něj bylo zapojeno 81 uchazečů o zaměstnání, z toho 16 dlouhodobě nezaměstnaných. 9 ze zapojených uchazečů jsou Romové. Realizátorem projektu je *Osoblažský cech* a projekt je financován z prostředků OPZ skrze KPSVL. Dle dostupných informací se prostřednictvím projektu podařilo některým uchazečům získat zaměstnání i u některých místních podnikatelů, včetně největší firmy v regionu – Strojírny Jan Bacho s.r.o. (která sídlí v obci Dívčí Hrad a má v současné době okolo 90 zaměstnanců).

Bezpečnost

Problematika bezpečnosti a prevence kriminality je v současné době zevrubně popsána v *Plánu prevence kriminality - Region Osoblažsko 2017 – 2021* (dále jen PPK). Příčiny bezpečnostních problémů i jejich možné řešení jsou komplexní a mimo vlastní nápad trestné činnosti nebo přestupků, souvisí i s dalšími faktory, jako možnosti trávení volného času (mládeže), vysokou nezaměstnaností nebo dluhy. Kromě uvedených faktorů lze specifické bezpečnostní problémy Osoblažska v kostce popsat takto: „*Specifickými faktory, které zhoršují bezpečnostní situaci je nekontrolovaná imigrace osob ohrožených sociálním vyloučením do bytů v soukromém vlastnictví, blízkost hranic s Polskem a páchání trestné činnosti občany Polska, nízká sociální kontrola v obcích a vzdálenost služebny Policie ČR a s tím související hlídková činnost.*“²⁹. V minulých letech bylo patrné znepokojení občanů, hlavně v souvislosti s migrací obyvatel do soukromých bytových domů na ulici Hlavní, kde se objevovalo množství nových, místním doposud neznámých lidí. Migrace byla významná hlavně v letech 2010 – 2014 a částečně v roce 2017. To, že někteří nezaměstnaní obyvatelé lokality tráví část volného času na veřejných prostranstvích (náměstí, cykloodpočívadlo aj.), potom část místních občanů nesla se značnou nelibostí, a došlo k celkovému poklesu vzájemné důvěry mezi různými skupinami obyvatel (i mezi jednotlivci). Kvůli možnosti zmapovat aktuální nálady veřejnosti se v rámci tvorby PPK uskutečnilo několik moderovaných setkání s občany – tzv. fokusních, neboli ohniskových skupin, kde se měli lidé možnost k dané problematice vyjádřit a pojmenovat nejpálčivější problémy. Z nich vyplynulo například následující: „*zhoršení bezpečnostní situace nastalo přibližně v roce 2011 – toto má souvislost s přistěhování většiny počtu osob romského etnika (...) další zhoršení bezpečnostní situace nastalo zrušením služebny PČR v Osoblaze*“³⁰ Občané také pojmenovali své největší obavy a jejich příčiny: „*Největší problémy v bezpečnostní situaci pociťují respondenti především v oblasti krádeží na chodbách v činžovních domech, vloupání do bytů, výskytu agresivních skupinek mladých lidí v obci (ze všech sociálních skupin), krádeže v zahradách (...)* z výše uvedeného je tak možné

²⁸ *SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA OBCÍ OSOBLAŽSKA: „Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na Osoblažsku“* [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Sociodemograficka_analyza_obci_Osoblazska.pdf. S 16.

²⁹ *Plán prevence kriminality_region Osoblažsko 2017-2021* [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/plan-prevence-kriminality>. S 3.

³⁰ *Plán prevence kriminality_region Osoblažsko 2017-2021* [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/plan-prevence-kriminality>. S 11.

konstatovat, že největší obavy pociťují hlavně senioři z příchozích Romů, které ale většinou nejsou podloženy objektivní a osobní špatnou zkušeností. Z dalších vyjádření je pak možné konstatovat, že se na trestné činnosti podílejí všechny skupiny obyvatelstva bez rozdělování na romské a neromské, kdy k tomuto je vede špatná sociální situace. Dalším výrazným problémem jsou pak neorganizované skupinky dětí a mladistvých, které se nudí na ulicích.³¹

V rámci fokusních skupin byl také s pomocí občanů sestaven seznam míst považovaných za rizikové³². Jednalo se o následující (tzv. hotspoty strachu):

- zemědělské a podnikatelské objekty (bývalé i současné)
- opuštěné soukromé budovy (rodinné domy, bytové domy, zanikající přílehlá obec Studnice)
- hraniční přechody s Polskem
- autobusové zastávky
- veřejná prostranství, kde se zdržuje více osob (náměstí, veřejné budovy apod.)
- odlehlé zahrádky a zahrádkářské kolonie
- les
- ulice Hlavní v Osoblaze (SVL)

Pokud se však na bezpečnostní rizika podíváme optikou aktuálních statistik, potom je zřejmé, že kromě obce Hlinka došlo mezi lety 2013 až 2017 ke značnému poklesu počtu evidovaných trestných činů ve všech sledovaných obcích dohromady o téměř 58 % (to však do jisté míry kopíruje vývoj v celé ČR a zároveň nejspíše souvisí s absencí služebny PČR). U přestupků sice dochází v posledních pěti letech k průběžnému nárůstu (o 77 %) jejich počtu (především v Osoblaze), nicméně minimálně 2/3 z nich se odehrály na úseku dopravy a jejich zvýšený počet může souviset i s dobrou prací *Asistentů prevence kriminality*, kteří v regionu působí již od roku 2013 (2 v Osoblaze, 1 v Hlince a 1 v obci Dívčí Hrad).

Rok:	2013		2014		2016		2016		2017	
Obec:	TČ	PČ	TČ	PČ	TČ	PČ	TČ	PČ	TČ	PČ
Dívčí Hrad	3	10	5	18	5	20	7	13	6	20

³¹ *Plán prevence kriminality_region Osoblažsko 2017-2021* [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/plan-prevence-kriminality>. S 11

³² Zdroj: *Plán prevence kriminality_region Osoblažsko 2017-2021* [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/plan-prevence-kriminality>. S 10.

Hlinka	8	13	11	8	11	8	3	8	X	11
Osoblaha	31	31	32	45	15	64	15	53	11	74
Slezské Pavlovice	6	5	7	5	5	5	2	7	3	X
Celkem	48	59	55	76	36	97	27	81	20	105

Tabulka 13 - Vývoj počtu TČ a PČ (Zdroj: Sociodemografická analýza³³, upraveno)

Vývoj trestné činnosti přibližuje tabulka 11, převzatá z *Plánu prevence kriminality*. Jedná se však pouze o souhrnné údaje z OOP PČR Město Albrechtice. Z tabulky je patrné, že v letech 2015 – 2017 došlo k razantnímu, více než šestinásobnému poklesu majetkové TČ, ale naopak k zdvojnásobení počtu násilných TČ.

OOP Město Albrechtice obce Osoblažska	nápad			objasněno		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Násilná TČ	7	14	16	7	14	16
Loupeže	1	1	2	1	1	2
Majetková celkem	50	26	8	27	12	4
Krádeže na osobách	0	1	0	0	0	0
Krádeže kapesní	0	0	0	0	0	0
Krádeže osobních aut.	1	0	0	1	0	0
Krádeže věcí z osobních aut.	0	0	0	0	0	0

Tabulka 14 – Nápad jednotlivých druhů TČ v působnosti OOP PČR Město Albrechtice (Zdroj: Plán prevence kriminality³⁴)

Evidované statistické údaje OSPODu, týkající se výskytu sociálně patologických jevů na ZŠ v Osoblaze shrnuje tabulka 12.

Patologický jev:	ŽS Osoblaha
------------------	-------------

³³ SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA OBCÍ OSOBLAŽSKA: „Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na Osoblažsku“ [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Sociodemograficka_analyza_obci_Osoblazska.pdf. S. 25

³⁴ Plán prevence kriminality_region Osoblažsko 2017-2021 [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/plan-prevence-kriminality>. S 9.

Krádež	0
Zneužívání návykových látek	0
Záškolačtví	2
Šikana	3

Tabulka 15 - Výskyt patologických jevů na ZŠ Osoblaha (Zdroj: Plán prevence kriminality³⁵, upraveno)

Preventivní opatření

Problematika veřejného pořádku je v Osoblaze regulována *Nářízením obce Osoblaha č. 1/2016 Zákaz podomního a pochůzkového prodeje* a obecně závaznými vyhláškami OZV č. 3/2013 o zákazu požívání alkoholických nápojů na vybraných veřejných prostranstvích a OZV č. 2/2013 o zabezpečení veřejného pořádku a vymezení zákazu žebrání³⁶. V obci Dívčí Hrad potom Obecně závaznou vyhláškou č. 3/2018 o nočním klidu³⁷.

Na území obcí Hlinka, Osoblaha a Dívčí Hrad působí od roku 2014 celkem 4 asistenti prevence kriminality, kteří spadají pod působnost OOP PČR Město Albrechtice. Jeden z asistentů, pan L. S. se věnuje také dalším preventivním aktivitám. V Osoblaze vede například místní ochotnický divadelní soubor.

³⁵ *Plán prevence kriminality_region Osoblažsko 2017-2021* [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/plan-prevence-kriminality>. S 9.

³⁶ Zdroj: <http://osoblaha.cz/obecni-urad/vyhlasky-zakony-a-usneseni-zastupitelstva>

³⁷ Zdroj: <https://www.divcihrad.cz/kategorie/uredni-deska/ozv-a-narizeni-obce/>

Sociální služby

Od roku 2008 funguje na Osoblažsku komunitní plánování sociálních služeb, od 2011 již s dotací z OP LZZ jako *Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb Osoblažska*. V současné době se připravuje aktualizace střednědobého plánu na období let 2019 – 2021.

K dnešnímu dni působí na území regionu 6 registrovaných poskytovatelů, kteří poskytují celkem 10 služeb. Jejich přehled poskytuje tabulka č. 13.

Poskytovatel sociálních služeb	Typ poskytované sociální služby
Althaia o.p.s. www.althaia.cz	Nizkoprahové zařízení pro děti a mládež
	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
	Odborné sociální poradenství
Domov pro seniory Osoblaha, příspěvková organizace www.dpsosoblaha.cz	Domov pro seniory
	Domov pro osoby se zdravotním postižením
Harmonie, příspěvková organizace www.po-harmonie.cz	Chráněné bydlení
JINAK, o.p.s. www.jinakops.cz	Sociálně terapeutická dílna
	Podpora samostatného bydlení
Slezská diakonie www.slezskadiakonie.cz	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Charita Krnov www.krnov.charita.cz	Pečovatelská služba

Tabulka 16 – Přehled poskytovaných sociálních služeb na území Osoblažska (Zdroj: Sociodemografická analýza³⁸)

Další tabulka ukazuje počty klientů, a tedy využití kapacity jednotlivých služeb. Z ní je patrné, že nejvíce klientů mají služby NZDM a SAS. Do obou tabulek jsou však zařazeny také počty osob z obcí Bohušov a Rusín, které participují na komunitním plánu.

³⁸ SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA OBCÍ OSOBLAŽSKA: „Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na Osoblažsku“ [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Sociodemograficka_analyza_obci_Osoblazska.pdf. S. 25

Kapacita počtu uživatelů sociálních služeb								
Druh sociální služby	Počet uživatelů k 31. 12. 2017		Nově přijatí uživatelé v roce 2017		Počet uživatelů, kteří ukončili službu		Celkový počet uživatelů za rok 2017	
	Uživatelé z mikroregionu	Uživatelé mimo mikroregion	Uživatelé z mikroregionu	Uživatelé mimo mikroregion	Z důvodu nespokojenosti	Jiné důvody	Uživatelé z mikroregionu	Uživatelé mimo mikroregion
NZDM	162	-	65	-	-	17	178	1
OSP	116	-	27	-	-	3	119	-
SAS	214 ³	-	87	-	-	43	301	-
DOZP	4	14	12	21	-	15	12	21
DSP	26	25	10	8	-	19	36	33
CHB	12	-	-	-	-	-	12	-
PSB	3	-	-	-	-	-	3	-
STD	14	-	1	-	-	1	16	-

Tabulka 17 - Kapacita počtu uživatelů sociálních služeb (Zdroj: Analýza potřeb poskytovatelů sociálních služeb³⁹)

Z hlediska cílové skupiny intervence ASZ jsou důležité hlavně sociální služby Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (NZDM), Sociálně aktivizační služby (SAS) a Odborné sociální poradenství zaměřené na dluhy a finanční problematiku, které poskytuje hlavně nezisková organizace Althaia o.p.s. se sídlem v Osoblaze, v menší míře potom u služby SAS Slezská Diakonie z Krnova. Služby SAS jsou poskytovány v terénu, Odborné sociální poradenství potom poskytuje ve čtyřech pobočkách na území obcí Dívčí Hrad, Hlinka, Osoblaha i Slezské Pavlovice obvykle dva dny v týdnu. Služba NZDM je poskytována čtyři dny v týdnu v Klubu Osa v Osoblaze a Klubu Hlinka. Celkový přehled počtu klientů sociálních služeb z různých cílových skupin poskytuje tabulka 15. Do tabulky jsou opět zahrnuti i klienti z Bohušova a Rusína.

³⁹ Analýza potřeb poskytovatelů sociálních služeb Osoblažska: Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb OSoblažska [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Analýza-potreb-poskytovatele-socialnich-sluzeb-Osoblazska.pdf>. Osoblažský cech z. s./Obec Osoblaha. S. 6.

Cílová skupina uživatelů sociálních služeb	Děti do 18 let	Dospělí		Celkem
		Ženy	Muži	
Osoby s mentálním postižením	-	2	20	22
Osoby s tělesným postižením	-	7	11	18
Osoby s kombinovaným postižením	-	1	6	7
Osoby se zdravotním postižením celkem	-	10	37	47
Rodiny s dětmi	121	50	43	214
Senioři	-	30	29	59
Osoby v tísní nebo krizi	-	63	45	108
Jiná cílová skupina – děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy	129	23	10	162
Celkem	250	176	164	590

Tabulka 18 - Cílové skupiny uživatelů sociálních služeb (Zdroj: Analýza potřeb poskytovatelů sociálních služeb⁴⁰)

Vzhledem k nedostatečné informovanosti veřejnosti i některých zastupitelů o existenci a smyslu některých služeb bude z iniciativy členů komunitního plánování vytvořen *Katalog sociálních a návazných služeb Osoblažska*.

Od 1. 1. 2017 byl spuštěn projekt, financovaný z prostředků OPZ prostřednictvím KPSLV - *Komunitní práce na severním Osoblažsku*. Kromě vlastní komunitní práce (do které bylo dle průběžného hodnocení zapojeno 64 lidí) byly z jeho prostředků vybudovány také komunitní prostory v Dívčím Hradu, Hlince, Osoblaze a Slezských Pavlovicích.

⁴⁰ *Analýza potřeb poskytovatelů sociálních služeb Osoblažska: Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb OSoblažska* [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Analýza-potreb-poskytovatelu-socialnich-sluzeb-Osoblazska.pdf>. Osoblažský cech z. s./Obec Osoblaha. S. 8.

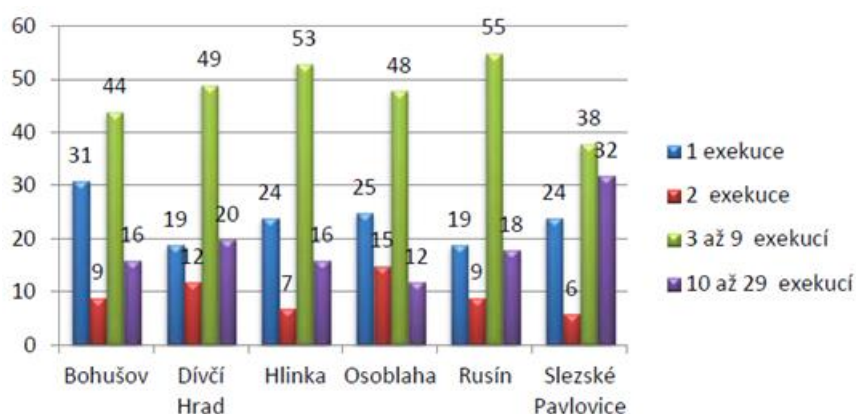
Zadluženost

Jedním z nejzásadnějších problémů Osoblažska, úzce související také s vysokou nezaměstnaností je kritická míra předlužení jejich obyvatel a podíl lidí v exekuci. U vybraných obcí, tedy Dívčího Hradu, Hlinky, Osoblahy a Slezských Pavlovic dosahuje podíl osob v exekuci **průměrných hodnot 37,34 % a přesahuje tak celostátní průměr (9,7 %) až o 28 %**. Nejvíce lidí v exekuci žije v obci **Hlinka, kde se s exekucí potýká téměř polovina (45,75 %) obyvatel nad 15 let. Průměrně 77 % zadlužených se přitom potýká s vícečetnými exekucemi**. Problematika zadlužení se pochopitelně do značné míry týká i obyvatel výše uvedených sociálně vyloučených lokalit. Kupříkladu část obyvatelstva na Hlavní ulici odešla ze svých domovských obcí, kvůli problémům se zadlužením u předchozích pronajímatelů (obce, soukromníci) a dluhy se táhnou s nimi. Celkový přehled údajů o zadluženosti obyvatel ve sledovaných obcích nabízí tabulka č. 16.

Obec	Počet osob nad 15 let	Počet osob v exekuci	Procentuální podíl osob v exekuci	Počet exekucí	Průměr. Počet exekucí na osobu	Podíl osob s vícečetnými exekucemi	Počet osob v insolvenční
Dívčí Hrad	241	84	34,85 %	485	5,8	81 %	12
Hlinka	153	70	45,75 %	356	5,1	76 %	7
Osoblahy	930	271	29,14 %	1320	4,9	75 %	30
Slezské Pavlovice	159	63	39,62 %	402	6,4	76 %	4

Tabulka 19 - Přehled statistik zatížení obyvatel vybraných obcí Osoblažska exekucemi (Zdroj: mapaexeuci.cz, vlastní zpracování, data za rok 2017)

Množství jednotlivých typů exekucí podle četnosti ukazuje níže uvedený graf, vytvořený pro několik obcí Osoblažska (zahrnující i obce spolupracující s ASZ) v rámci tvorby *Střednědobého plánu sociálních služeb* v loňském roce.

Graf 3 - Podíl osob na počtu exekucí (Zdroj: Analýza potřeb poskytovatelů služeb⁴¹, upraveno, data za rok 2017)

Odborné sociální poradenství zaměřené na finanční problémy a zadluženost poskytuje v regionu místní nezisková organizace *Althaia o.p.s.*, která má pobočky v obcích *Dívčí Hrad*, *Hlinka*, *Osoblaha* a *Slezské Pavlovice*.

Dluhy občanů vůči obcím

Jednotlivé obce spravují a vymáhají pohledávky od dlužných občanů různými způsoby. Z hlediska prevence vzniku dlužné částky se například v Dívčím Hradě osvědčily krátkodobé nájemní smlouvy⁴², v obci Hlinka si zase pochvalují fungování Občanské poradny. Dle vedení obce Osoblaha se dluhy na nájemném a odpadech prakticky nevyskytují, vyjma několika obyvatel soukromých bytových domů na ulici Dlouhé č. p. 125 – 133. Přehled a výši dluhů u jednotlivých obcí poskytuje tabulka 20.

Obec	Dluh za nájemné a služby	Počet dlužníků	Dluh za komunální odpad	Počet dlužníků	Způsob vymáhání
Dívčí Hrad	188 084 Kč	21	18 514 Kč	55	Upomínky a urgencye, splátkové kalendáře, krátkodobé smlouvy, v jednom případě žaloba

⁴¹ Analýza potřeb poskytovatelů sociálních služeb Osoblazska: Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb OSoblazska [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Analýza-potreb-poskytovatelu-socialnich-sluzeb-Osoblazska.pdf>. Osoblazský cech z. s./Obec Osoblaha. S. 14

⁴² Nejdříve je smlouva čtyřikrát po sobě uzavírána na 3 měsíce, pokud se nájemník osvědčí pak dvakrát po sobě na 6 měsíců a následně s možností až na dobu neurčitou.

					a exekuce
Hlinka	0	0	Minimum	Minimum	Písemná upomínka, splátkový kalendář
Osoblaha	Minimum	Minimum	18 653	17	Ojedinele splátkové kalendáře
Slezské Pavlovice	Nezjištěno	Nezjištěno	Nezjištěno	Nezjištěno	Nezjištěno

Tabulka 20 - Dluhy občanů vůči jednotlivým obcím (Zdroj: OÚ Dívčí Hrad, Hlinka, Osoblaha)

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Vybrané obce Osoblažska	7
Obrázek 2 – Jeden z bytových domů na ulici Hlavní v Osoblaze	14
Obrázek 3 – Jeden z bytových domů v obci Hlinka.....	16
Obrázek 4 – Bytový dům v obci Slezské Pavlovice.....	17
Obrázek 5 - Typologie vyloučených lokalit dle ASZ	38

Seznam grafů

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel vybraných obcí Osoblažska v produktivním věku 15 – 64 let..	9
Graf 2 - Vývoj počtu obyvatel vybraných obcí Osoblažska ve věku 0 - 14 let.....	10
Graf 3 - Podíl osob na počtu exekucí (Zdroj: Analýza potřeb poskytovatelů služeb, upraveno)	33

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Seznam použitých dokumentů	4
Tabulka 2 – Vývoj počtu obyvatel vybraných obcí Osoblažska	8
Tabulka 3 - Vývoj počtu obyvatel na území vybraných obcí ORP Osoblaha	9
Tabulka 4 Vývoj počtu obyvatel Osoblažska ve třech základních věkových skupinách.....	9
Tabulka 5 – Vývoj vzdělanostní struktury vybraných obcí Osoblažska	11
Tabulka 6 – Počty vyplacených dávek hmotné nouze v prosinci v letech 2016, 2017 a 2018	12
Tabulka 7 - Počty dávek SSP a odpovídající sumy vyplacené za období 2/2019.....	13
Tabulka 8 - Souhrnné údaje o bytovém fondu vybraných obcí Osoblažska	18
Tabulka 9 - Počty lidí zaměstnaných v jednotlivých obcích na VPP v letech 2016 – 2019	21
Tabulka 10 – Vývoj nezaměstnanosti vybraných obcí Osoblažska	22
Tabulka 11 – Vývoj počtu dlouhodobě nezaměstnaných	24
Tabulka 12 – Souvislost nízkého vzdělání a dlouhodobé nezaměstnanosti	24
Tabulka 13 - Vývoj počtu TČ a PČ	27
Tabulka 14 – Nápad jednotlivých druhů TČ v působnosti OOP PČR Město Albrechtice	27
Tabulka 15 - Výskyt patologických jevů na ZŠ Osoblaha.....	28
Tabulka 16 – Přehled poskytovaných sociálních služeb na území Osoblažska	29
Tabulka 17 - Kapacita počtu uživatelů sociálních služeb	30
Tabulka 18 - Cílové skupiny uživatelů sociálních služeb.....	31
Tabulka 19 - Přehled statistik zatížení obyvatel vybraných obcí Osoblažska exekucemi	32
Tabulka 20 - Dluhy občanů vůči jednotlivým obcím	34

Příloha č. 1. Typologie vyloučených lokalit Osoblažska (dle metodiky ASZ)

Níže uvedený obrázek přehledně znázorňuje typologii lokalit, které se dle zkušeností pracovníků ASZ ve spolupracujících obcích vyskytují nejčastěji. Zároveň poněkud obecný pojem sociálně vyloučená lokalita doplňuje o potřebné podrobnosti. To ovšem neznamená, že by se v každé z těchto obcí vyskytovaly všechny níže uvedené typy lokalit, což se týká i Osoblažska. Zde naopak nacházíme pouze některé z nich. Konkrétně se jedná o lokality typu B1 – Sociálně vyloučený bytový dům a lokality typu B2 - Skupinu sociálně vyloučených bytových domů. Podrobnosti viz strana 23 – 25.

	A	B	C
1 (dům)	Sociálně vyloučený rodinný dům 	Sociálně vyloučený bytový dům 	Bytový dům s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
2 (spojité území)	Skupina sociálně vyloučených rodinných domů 	Skupina sociálně vyloučených bytových domů 	Skupina bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů
3 (nespojité území)	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených rodinných domů 	Lokalita s vyšším podílem sociálně vyloučených bytových domů 	Lokalita s vyšším podílem bytových domů s vyšším podílem sociálně vyloučených bytů

Obrázek 5 - Typologie vyloučených lokalit dle ASZ

Použitá literatura a prameny:

Analýzy a strategie

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro období 2014 - 2020: Analytická část [online]. 2016 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.masknovsko.cz/scld-2014-2020/>. MAS Krnovsko.

Analýza potřeb poskytovatelů sociálních služeb Osoblažska: Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb Osoblažska [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Analýza-potreb-poskytovatelu-socialnich-sluzeb-Osoblazska.pdf>. Osoblažský cech z. s./Obec Osoblaha.

ANALÝZA POTŘEB ZADAVATELŮ NA OSOBLAŽSKU: Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb Osoblažska [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Analýza-potreb-zadavatele-na-Osoblazsku.pdf>. Osoblažský cech z. s./Obec Osoblaha.

PILÁT, Miroslav, Jan BEZDĚK a Dušan JANÁK. *Situační analýza socioekonomického rozvoje* [online]. Opava, 2013 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>. Slezská Univerzita v Opavě. Fakulta veřejných politik.

SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA OBCÍ OSOBLAŽSKA: „Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na Osoblažsku“ [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://osoblaha.cz/wp-content/uploads/2019/01/Sociodemograficka_analyza_obci_Osoblazska.pdf.

Lokální strategie sociálního a ekonomického rozvoje a sociálního začleňování na Osoblažsku v letech 2014 – 2020 [online]. 2014 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>

Strategický plán sociálního začleňování: Osoblažska 2015 - 2018 [online]. 2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/dokumenty-pro-lokalitu-osoblaha>

Plán prevence kriminality_region Osoblažsko 2017-2021 [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://osoblaha.cz/plan-prevence-kriminality>

PELIKÁNOVÁ, Anežka a Martin ŠMOLDAS. *Bytová situace v sociálně vyloučené lokalitě (Mánesova, Vrchlického, Alšova)* [online]. 2015 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/tematicke-vyzkumy?limitstart=20>

TOPINKOVÁ, Helena a Daniel TOPINKA. *Výzkum bytových kapacit města Krnova* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/tematicke-vyzkumy?limitstart=20>

Analýza ubytovacích kapacit a migračních trendů v Bruntále [online]. SOCIOFAKTOR, 2012 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/tematicke-vyzkumy?limitstart=20>

Další:

- <https://esf2014.esfcr.cz/PublicPortal/Views/Projekty/Public/ProjektDetailPublicPage.aspx?action=get&datovySkladId=0EFF3531-00C0-4173-9024-3C2E47DE5AF9>
- <http://osoblaha.cz/obecni-urad/vyhlaskey-zakony-a-usneseni-zastupitelstva>
- <https://www.divcihrad.cz/kategorie/uredni-deska/ozv-a-narizeni-obce/>
- www.mapaexecuci.cz
- www.mapy.cz
- www.facebook.com
- www.idnes.cz
- www.sldb.cz
- <https://www.klastr-socialnich-podniku.cz/dotace-ms-kraje/>